

Din ve Siyaset İlişkisi, 15 Temmuz Örneği

The Relation of Religion and Politics, Example of July 15

Murat KÖYLÜ*

Öz: *Din, insanoğlunun yaradılışından bu yana onun yol göstericisi olmasının yanı sıra beşerin hayat nizamını belirleyici ana bir etken olmuştur. Nitekim toplum hayatında bu denli büyük bir öneme haiz olan din ve dinin lidere sağlayabileceği idare kolaylığının yüzyıllar boyunca yönetim erki tarafından ustalıkla işlenmiş ve kullanılmış olduğu görülmektedir. Diğer taraftan siyaset, toplumda yaşayanlar arasında bir çatışma, mücadele, kavga ile uzlaşa ve ittifaktır. Hedef, kısaca iktidarın ele geçirilmesi ve onun sağladığı yararların (nimetlerin) paylaşılmasıdır. Dolayısıyla iktidarı ele geçirmek isteyen güçler, dinin bütünleştirici ve birleştirici özelliğinin, insanların manevi duygularının siyasi amaçlarının tahakkukunda kullanılmaktan çekinmemişlerdir. Çalışmanın amacı; tarihimizin en kanlı darbe teşebbüslerinden biri olan, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere devletin sağduyusu ve Türk Milleti'nin iradesine sahip çıkması neticesinde amacına ulaşamayan FETÖ/PDY terör örgütünün, halkın dini duygularını ve dini siyasi amaçları için kullanarak devlet kurumlarına sızmaları ve 15 Temmuz 2016 günü kanlı bir darbe teşebbüsüne kalkışmalarının neden ve sonuçlarını analiz etmektir.*

Anahtar Kelimeler: *Din, Darbe, Siyaset, 15 Temmuz, FETÖ*

Abstract: *Religion has been a key factor in determining the way of life for the human being, as well as being the guiding light since the creation of mankind. Thus, both religious and military, as well as political leaders, have tried to base almost any religious activity on the religious level. On the other hand, politics is a conflict, a struggle and consensus and alliance between those living in society. The goal is simply the seizure of power and the sharing of its benefits. The forces seeking to seize power, therefore, did not hesitate to use the integrated and unifying feature of religion in the realization of the political aims of human spiritual emotions. The purpose of the study; one of the bloodiest coup attempts of our history, the FETO / PSS terrorist organization, which cannot reach its purpose due to the common sense of the state and the will of the Turkish Nation, especially the President, infiltrated into the state institutions by using it for religious purposes and religious political purposes and on 15 July 2016, to analyze the causes and consequences of their attempt to strike.*

Keywords: *Religion, Coup, Politics, July 15, FETO*

Geliş Tarihi: 20.10.2018

Kabul Tarihi: 26. 12.2018

* Dr.Öğr.Üyesi, Toros Üniv. İİSBF, UTL Bölümü, murat.koylu@toros.edu.tr

1. GİRİŞ

Din sistemi, özünde bulunan ibadetleriyle bireye vazife ve sorumluluk duygusunu empoze ederken, dini ritüellerin de belirli bir mekanda icra ediliyor olması bireyi bir noktada zorunlu olarak sosyalleştirmiştir. Ayrıca her bir dini inancın yapı taşlarından olan ve inananını oluşturan toplulukları belirli bir düzen içinde tutmak, toplum içerisinde sapmaları ve sapkınları önlemek, inanç sahiplerinin farklı uygulamalar ve ibadet şekillerine yönelmesini engellemek gayesiyle oluşturduğu kaideleri bulunmaktadır. Bu kaideler her bir dini inançta, insan huzurunu temel alan genel-geçerliliğe sahiptir. Nitekim dini kaideler bu yönüyle, hukuk kurallarının atası olarak kabul edilmektedir. Ayrıca dini ritüellerin bir lider (din adamı) önderliği altında icra ediliyor olması da toplulukta “gönüllü idare edilme” duygusunu doğurmuştur şeklinde düşünülebilir.

Tüm bunlar ise devletin kurulabilmesi için gerekli mekanizmanın, din temelli oluşturulduğu ihtimalini kuvvetli kılmaktadır. Zira devlet kurumunun oluşturulabilmesi için gerekli olan; mekân, toplum, hukuk kuralları ve kalabalıkları idaresi altında toplayabilen lider algısı dini inançla birlikte şekillenmiştir.

Devleti yönetenler ise inançların iktidarlarının varlıklarını güçlendirdiği ve sürekliliğini artırma gücünü farkına varmalarıyla birlikte din, artık siyasetin bir parçası haline gelmiştir. Dinin, toplumu etkileme gücü ve toplumsal örgütlenmedeki etkin rolünün sağladığı avantaj, siyaset tarafından geçmişten günümüze kadar kullanılagelmiştir.

Dinin devlet yönetimine girmesiyle birlikte siyasetin de malzemesi haline gelmiştir. Dinin siyasetteki gücü sadece devletin yönetim erkinde değil aynı zamanda mütedeyyin insanların saf ve temiz duyguları kullanılarak devleti ele geçirme teşebbüslerinde (darbelerde) başvurulan bir yöntem olduğu 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşadığımız *darbe girişiminde* açıkça ortaya koymuştur. Bu girişimin aktörü / aktörleri onlarca yıl boyunca yaptıkları hazırlık devlet otoritesine karşı bir başkaldırıya, kanlı bir girişime dönüşmüştür. Gücünü milletin iradesinde alan devlet yönetimi

ve halkın direnişi, bu hain girişimi boşa çıkarmış, amacına ulaşmasını engellemiştir.

FETÖ, başlangıçta amaç ve ideolojisini, *Türk gençliğini pozitif ilimlerle eğitip, İslami terbiyeyle donatıp, her türlü kötü alışkanlıklardan koruyarak Osmanlı'nın yükseliş dönemindeki gibi "altın nesil" yetiştirmek* diye belirlemiştir (Uzun, 2015, 36). Oldukça insani gözükən, zamanla manipüle edilerek büyüyen, büyüdükçe hedef ve amaçları farklılaşan küçük bir cemaat grubunun, elli yıl sonra ülke yönetimini ele geçirebilmeye teşebbüs edebilecek kadar büyük *kanlı bir örgüte* dönüşmesinin başlangıcıydı aslında (Köylü, 2016, s.296).

Devlet, Siyaset ve İslam Dini

İnsanlar ilk günden itibaren topluluklar halinde yaşadıkları düşünülürse, siyasetten de tarihin başlangıcıyla birlikte bahsetmek yanlış olmaz. Platon'un (M.Ö. 347/348) eserleri arasında devlet idaresi ve bağlantılı konuları işleyen diyalogları görmek mümkündür. Aynı şekilde Aristoteles`de devlet ve siyaset konularına dair eserler vermiştir.

Burada bahsi geçen devlet kavramı, sınırları belirli bir coğrafyada, bir siyasi otorite altında yaşayan insan topluluğu olarak tanımlanabilir. Devletin belirleyici unsuru sınırları ve yaşayan halk topluluğundan çok siyasi otoritenin kimliği yapısı ve amaçları olmuştur. Bu konu hem teorik anlamda tarih boyunca pek çok düşünür hem de pratik olarak insanlığın ilk gününden günümüze kadar var olagelmiştir. *İktidar, yönetim, devlet* gibi konular farklı kelimelerle de olsa her kültürde dile getirilmiş, her kültürde konu olmuştur.

Siyaset, Arapça kaynaklıdır ve at terbiyecisi anlamındaki seyis ile aynı kökten gelir. Buradan da anlaşılacağı gibi siyaset, kendi başlarına bırakıldıklarında diledikleri gibi davranmak isteyecek ve bu açıdan belirli bir bütünün işlevsel parçası olmayı kolayca kabullenmeyecek insan topluluklarını belirli bir düzen içinde tutmayı ifade eder (Özdağ, 2016, s.10). Bu şekilde anlam genişlemesi göstermiş olan kelime Türkçe`ye geçtikten sonra daha başka anlamlar kazanmıştır. Mesela Osmanlı

Türkçe`sinde siyaset etmek *asmak, ölüm cezasına çarptırmak* anlamları da kazanmıştır (Eyüboğlu, 1995, s.603).

Yaygın anlayışa göre siyaset toplumda yaşayan insanlar arasında bir mücadele alanıdır. Kısaca hedefi iktidarın, yönetimin ele geçirilmesi ve onun sağladığı olanakların kullanılması, paylaşılmasıdır. Diğer taraftan sadece bu gözle bakmak, yani siyaset sadece insanlar arasında bir çatışmadan ve iktidar kavgasından mı ibarettir? Karşıt temel görüşü temsil eden düşünce yapısına göre siyasetin amacı, her şeyden önce, toplumda bütünlüğü sağlamak, özel çıkarlara karşı koyarak genel yararı ve insanların *ortak iyiliğini gerçekleştirme* (Kapani, 1996, s.18).

Diğer taraftan toplumsal hayata 1400 yıl kadar önce dâhil olan İslam, toplumsal bir tasarım da içerir. Tek kişiyle başlayan din, vicdaniliğin ötesinde bir anlama sahip olduğunu hem Mekke`de sürdürülen tebliğ çabasında hissettirmiş hem de Medine`ye varıldığında toplum gerçeği olarak göstermiştir. İlk İslam toplumunun başlangıçta lider problemi yaşamadığı rahatlıkla söylenebilir. Çünkü İslam dinin tebliğcisi Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.), aynı zamanda dünyevi bir liderlik ve devlet başkanlığı işini de uhdesinde bulundurmuştur.

Yani siyasetin en önemli sorularından biri olan *yöneticinin meşruiyeti problemi* ilahi kaynaklı bir otoriteyi dünyevi iktidar için de yeterli görerek ilk dönem İslam toplumu kendiliğinden çözümlenmiş bulmuştur. Dolayısıyla teorik anlamda önemli sorunlar yaşamamış, siyasete malzeme teşkil edecek fikirler üretilmiştir (Akbulut, 2017, s.54).

Ancak Peygamberimiz Hz. Muhammed`in (s.a.v.) vefatıyla ki İslam toplumu ciddi bir siyasi problemle karşı karşıya kalmış; ancak, problem büyümeden bulunan çözümlerle (Hz. Ebu Bekir`in hilafeti...) toplumsal uzlaşma bir süre için daha garanti altına alınmıştır. Bununla birlikte yönetim ve yönetici hakkında ilahi değil de beşeri/kişisel tasarruf ve yönetimlerin de işe katıldığı görülmeye başlanmıştır.

Hz. Fatıma`nın Hz. Ebubekir`e biat etmemesi, Hz. Ali ve diğer aile efradının da geç biat etmeleri (Komisyon, 1986, s.30) İslam toplumu yöneticisine karşı, Peygamberimiz Hz. Muhammed`e (s.a.v.) karşı bir

yönetici olarak gösterilen bağlılıktan farklı bir tutumun sergilendiğini göstermiştir. Bu ilk örneğin ötesinde Hz. Osman'ın şehit edilmesi sonrası, Hz. Ali ve Hz. Muaviye arasındaki tartışmada iki tarafı da desteklemeyip yeni bir taraf oluşturan Hariciler'in (Watt, 1981, s.11-45) siyasi bir tutum sergiledikleri ve siyasal bir karar sonucu böyle bir ayrılışa gittiklerini, oluşturdukları girişimin siyasal anlam içerdiğini söylemek mümkündür. Belki de bu girişimleri İslam toplumunda siyasi ayrışmaya yönelik ilk oluşumlar olarak algılanabilir.

İslam tarihinde ilk siyasi mücadele olarak ifade edilebilecek Hz. Ali ve Hz. Muaviye arasında Hz. Osman'ın (Hz. Muaviye'nin akrabası) öldürülmesinden dolayı başlayan anlaşmazlık tahkimle giderilmeye çalışılsa da başarılı olunamamıştır.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) ve ondan sonra yerine halife seçilen Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer zamanında Müslümanlar birlik ve beraberlik içinde yaşamışlardır. Bu iç istikrar büyük bir fetih hareketinin başlamasına yol açmıştır. İslâm dini Arap Yarımadası dışına hızla yayılmaya başlamış farklı kültürlerle ve toplumlarla temas sağlanmıştır. İki büyük komşu ülke olan Sasanî ve Bizans'a yapılan seferler böyle bir sonuca neden olmuştur. Bu hızlı fetih hareketleri Hz. Osman'ın hilâfetinin ilk yıllarında da devam etmiştir. Ama Hz. Osman'ın hilâfetinin son yılları Müslüman toplumun birlik ve beraberliğinin yok olduğu ve fitnelerin, ayrılığın ortaya çıktığı dönem olmuştur. Müslüman toplumun bu şartlar altında din ve siyaset birlikteliği anlayışından, siyasetin dine nazaran ilk plana geçtiği anlayışına doğru yön değiştirdiğini, yani sosyal değişmeye maruz kaldığını söylemek mümkündür. İslâm toplumundaki bu değişim sürecinde Hz. Ali klasik dönemin son temsilcisi, Hz. Muaviye de yeni dönemin ilk temsilcisi olarak adlandırılabilir. Çünkü Hz. Muaviye ve onun mensubu olduğu Emevi ailesi İslâm toplumundaki bu değişimi hızlandıran yegâne faktör olmuştur. Bu değişimde hızlı fetih hareketlerinin getirdiği zenginlik ve refah da göz ardı edilmemelidir. Hz. Muaviye bu değişimi şu şekilde ifade etmektedir, *Ben hükümdarların ilki, halifelerin sonuncusuyum* (Koyuncu, 2015, s.147).

Bu olaydan sonra kuralını İslam'ın koyduğu siyaset düzeni Müslüman devlet yapılarına yerleşmeye başlamıştır. Ancak Peygamberimiz Hz. Muhammed'den (s.a.v.) sonra başlayan iktidar mücadelesi ve bölünmüşlük, devlet yönetimlerinde kendini iktidar mücadelesi, yönetimi kendi inanç yapılarına göre yönetme eğiliminde olan yapıların darbe ve darbe teşebbüsleri şeklinde göstermeye başlayacaktır.

Ancak ikinci bölümde anlatılacak olan FETÖ hareketi ve sonrasında yaşanan darbe teşebbüsü, İslami bir cemaat yapılanmasının terörist bir yapıya dönüşmesinin farklı bir örneğidir. Görünüşte İslami karakterde olan ancak gerçekte devleti silah zoruyla ele geçirmeyi planlayan, söylem ve eylemleri ile İslam'ı sadece kendi siyasal hedeflerine ulaşmak amacıyla kullandığı anlaşılan bir örgüttür.

Dini Cemaatler

Cemaat ve cemiyet kavramları Tönnie'in* toplumsal ve etkileşimdeki değişmeyi açıklamak için kullandığı kavramlardır. Ortak amaçlar etrafında bir araya gelen insan topluluklarını karşılayan grup kavramı dini bir etkileşim, dini pratikler, ortak inanç esasları etrafında toplanan insan topluluklarını kuşatması halinde dini grup kavramını karşılamaktadır. Dini grup kavramı Gönüllüye göre *Tanrı ile insan arasında örüntüleşmiş ilişkiyi paylaşan kişiler tarafından oluşturulmuş gruplardır* (Gönüllü, 2001, s.194).

Türkiye'de özellikle çok partili hayata geçişten sonra demokratikleşmenin artması, 1970'li yıllardan sonra hızlı kentleşme, sanayileşme, modernleşme ve küreselleşmenin etkilerinin tüm topluma yayılmasının bir sonucu olarak dini gruplar bu sürece özel olarak cemaat yapılanmaları altında katılmışlardır (Çelik, 2011, s.23). Tekke ve zaviyelerin kapatılmasının ardından tarikatlar kabuk değiştirerek dini cemaat adı altında faaliyetlerini sürdürmeye devam etmişlerdir. Dini cemaatler kendi içinde ortaya çıktığı bir toplumda yaşanan geleneksel inanç, ibadet, dünyaya bakış, teşkilatlanma ve eğitim anlayışı gibi

* Ferdinand Julius Tönnie, (1855-1936) Alman, sosyolog. "Topluluk ve toplum" kuramıyla tanınmıştır.

konularda farklılıklar gösterirler (Bozkuş, 2002, s.203). Cemaatlerin her biri açık buldukları alanlarda kendilerini devreye sokarak açığı kapatmaya çalışmışlar, bu sayede kendilerinin etkinliklerini artırarak varlıklarını devam ettirmeye çalışmışlardır (Tatar, 1999, s.104-105).

Sanayileşme, kentleşme, modernleşme ve küreselleşmenin etkisiyle insanların sorunları ve talepleri artmış buna karşılık devlet her alanda insanların ihtiyaçlarını karşılamaya yetişememiş, devletin uyguladığı özellikle mütedeyyin inananlara yönelik aşırıya kaçan laiklik uygulamaları ve samimi inanç sahiplerine baskıcı politikaları ve müdahalesi sonucunda doğan eksiklikleri gidermek için cemaatler devreye girmiştir. Bu da günümüzde cemaatlerin hızla yayılmasına ve çeşitlenmesine sebep olmuştur. Öyle ki cemaatler kendi içlerindeki güçlü organizasyonlarla kurumsallaşarak, büyük güçler haline gelip, insanları etrafında tutmayı başarmışlardır (Kirman, 2010, s.103). Bu süreçte ortaya çıkan ve toplumda oldukça etkin olan cemaatlerin amaçları birden çok maddeyle açıklanabilir. İlk olarak cemaatler, insanların dini vecibelerini öğrenip yerine getirmelerinde yol gösterici bir rehber olmakla birlikte bunu yaparken de kendi gruplarının var olan gruplar içinde en doğrusu olduğuna inanarak, büyük bir sorumlulukla yaparlar. Üyelerde bu bilinçle hareket ettikleri için kendi cemaatlerinin mevcutların içinde en doğrusu olduğunu ve cemaatçe alınan her türlü karara sorgulamaksızın tabii oldukları için hayatlarının her alanını cemaatçe alınmış kararlar çerçevesinde sürdürmektedirler.

Bir diğer amaçları şu şekilde açıklanabilir; günümüzde modernleşme, şehirleşme ve teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi sonucunda, insanların maddi ve manevi istek ve ihtiyaçları çoğalmış bu eksikliklerini gidermek için çözüm yolları aramaya başlamışlardır. İşte bu noktada dini gruplar devreye girmiş, yaşanan hızlı ilerlemelere her grup, dinin özünü bozmamaya çalışarak, kendince ayak uydurmayı amaçlamışlar ve kitleleri kendi çatıları altında toplamayı başarmışlardır (Atacan, 2008, s.16-17).

Cemaatlere katılımı etkileyen bir diğer faktör ise patronaj ilişkileridir (Atacan, 2008, s.11). Sosyal değişimle birlikte hayatımızda açığa çıkan yeni ihtiyaçlar bazı talepleri ortaya çıkartmıştır. Eğitim için gelinen

yerlerde aranan burs veya yurt gibi ihtiyaçlar cemaatleri bir cazibe merkezi durumuna getirmektedir. Bu durum, cemaatlerin yeni alanlara girmek suretiyle üye kazanmalarına neden olmuştur (Tatar, 1999, s.151). İşte cemaatler üyelerin maddi ihtiyaçlarını karşılayarak onları, psikolojik olarak koruma altına alırlar ve bu sayede cazip hale gelerek üye sayılarını artırmışlardır. Nitekim Atacan cemaate katılımı göç süreciyle de ilişkilendirilerek kentlere göç eden bireylerin sosyal, ekonomik, kültürel dayanışma ağlarını kurmak üzere cemaatlere yöneldiklerini belirtmektedir.

Fethullah Gülen`in Örgütlenmesi ve Siyaseti

Fethullah Gülen`in günümüze kadar cemaatten, *yıkıcı-bölücü örgüt liderliğine* uzanan yaşam döngüsünün başlangıcı, Said-i Nursi`nin ölümünden sonra cemaatte oluşan fikir ayrılıkları, okuyucular ve yazıcılar arasındaki çekişme, kendisinin Nur Risalelerini verdiği vaazlarda teatral bir hava içinde dinleyenlere anlatarak, o dönemde gezici vaiz olan Yaşar Turnagöl`ün dikkatini çekmiş ve sonradan Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı olduğunda kendisini devletin maaşlı vaizi yapması olmuştur.

50`li yıllar sonları, askeri darbe ve her gün gittikçe kötüleşen ekonomi, ağa baskısı, topraksızlık veya yeterince ürün alamama nedeniyle kırsaldan kentlere göç eden yüzbinlerce insanın şehir yaşamındaki yoksul hayatları. O dönemde en önemli sağlam gelir kapısı *devlet kapısı* olarak görülürdü. Devlet güvencesi altına girip, her ay yeterli olmasa da bir gelir elde etmek, sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanmak yoksulluk içinde yaşayan kitleler için büyük bir kazanımdı. İlkokula *kâfir okulu* diyerek göndermeyen (Veren, 2007, 8) ve dışarıdan bitiren bir babanın oğlu olan Fethullah Gülen için bile devlet kapısında maaşlı vaiz olması bulunmaz bir nimetti (Köylü, 2016, s.294).

60`lı yıllar ise halk tabakaları ve kesimleri arasında keskin ideolojik farklılıkların, 1961 Anayasası`nın sağladığı özgürce örgütlenme ortamında yaygınlaşması olarak tanımlanabilir. Menderes dönemindeki baskıcı tutumun ardından verilen özgürlükler, başta işçi sınıfı olmak üzere, üniversite hatta lise öğrencileri arasında kamplaşmalara ve çatışmalara yol açmıştı (Köylü, 2016, 297).

Mütedeyyin vatandaşlar çocuklarını büyük şehirlere gönderdiklerinde onların dini itikatlarını devam ettirebilecek ortamda olmalarını, yurtlarda belirli sınıf ve ideoloji kavgasına girerek geleceklerini karartmalarını istememektedirler. Bu nedenle Anadolu'dan şehirlere üniversite veya lise öğrenimi için gelen gençler, kendilerine yakın fikir guruplarının yanlarına giderek onların bir nevi koruyuculuğu ve hâkimiyet alanına girmişlerdir. Bunlardan biri de İzmir Kestane Pazarı denilen yerde bulunan ve Fethullah Gülen'in kontrol ettiği Kuran Kursu binasıdır. 1.

1966-71 arası, Gülen'in ilk örgütlenme dönemi olarak görülebilir. Anadolu'nun kırsal kesimlerinden gelen öğrenciler Kestane Pazarı'nda ki Kuran Kursu'nda bulunan sözde bu hayırsever vaizin yanına gelip okul dışı zamanlarda sohbetlerine katılmışlardır. Onun gösterdiği evlerde beşer, onarlı guruplar halinde konaklayan ve yine onun planladığı şekilde yemeklerini yiyen son derece yoksul olan bu öğrenciler, büyükşehirde hem kalacak bir yer hem de beslenme ihtiyaçlarını kıt kanaat da olsa karşılamışlardır. Bunun karşılığında yapmaları gereken tek şey, Nur Risalesini okumak, öğretisini yaymak ve Fethullah Gülen'e kayıtsız ve şartsız biat etmektir (Evkuran, 2017, s.65).

Diğer taraftan basit anlamda bir korunma, barınma onların deyimiyle *hizmet* maksadıyla kurulan ve gittikçe çoğalan *ışık evleri*, Fethullah Gülen ve ya *Fethullahçı* adı altında, kendi kural ve prensiplerini koyduğu bir örgütlenmenin de alt yapısını oluşturmuştur. Evlere ve örgüte giren her öğrenci hazırlanan yemini etmek zorundadır. İnançlı insanların, Kestane Pazarı'nın bu ahlak ve şovmen vaizini dinlemek konusundaki ilgisi de bağış ve kaset gelirlerini dolayısıyla kiralanen evlerin sayısını artırmıştır. Evlerin artması daha fazla öğrencinin bu evlerde konaklamasına bir nevi Fethullah müridi olmasına vesile olmuştur.

12 Mart 1971 muhtırası Nurcuları da tedirgin eden bir darbe olmuştur. Muhtıradan hemen sonra, 2 Nisan 1971'de cemaatinin lideri Zübeyir Gündüzalp ölmüştür. Otorite, kontrol ve yönetme yeteneğine sahip Zübeyir Gündüzalp'in boşluğunun doldurulması pek mümkün değildir. Bu yüzden Nurcu Yeni Asya cemaatinde *Bundan sonra ne olacak?* kaygısı yeniden başlamıştır. 12 Mart yönetimi genellikle Nurcuları kollamasına rağmen, İzmir'de

Fethullah Gülen ve Mustafa Birlik tutuklanmıştır (Köylü, 2016, s.300).

1975 yılına kadar geçen süreçte özellikle Batı Anadolu`da tanınan, sohbetleri ve vaazları için oldukça uzaklardan gelenlerin olduğu bir kişi haline gelmiştir. Bu arada kendi deyimiyle *Işık Evleri* dediği tamamen kendi kontrolünde bulunan *abilert* tarafından sıkı bir şekilde eğitime tutulduğu Anadolu`nun kırsal kesiminden gelen seçilmiş 13-15 yaş zeki çocukların barındığı evler gittikçe çoğalmıştır. Çocuğunun iyi bir *dini eğitim* ve *güzel ahlak* sahibi olmasını isteyen mütedeyyin kesim çocuklarını sohbetlerinin ünü kendisini aşmış bu hocanın himayesine göndermek için yarışmışlardır.

“Gittikçe büyüyen bu gücün farkına varan Fettulah Gülen, gücü kontrol etmek ve elinde tutmak için, okullar kapandığında “ışık evlerinde yıl boyunca eğittiği öğrencilerin, memleketlerinde kafaları karışmasını önlemek ve sistem içinde tutmak için” yaz kampları organize etmeye başladı. İsmine “Nur Kampları” dediği bu yazlık eğitim kurumlarını, başlangıçta İzmir, Kemalpaşa, Buca ve Balıkesir Edremit tarafında kurdu. Ayrıca 1979 yılından itibaren başyazarlığını kendisi yaptığı “Sızıntı” isminde bir dergi çıkartarak, yayın yoluyla da örgütsel bir kitle oluşturma ve taraftar toplamaya başlamıştı. Artık sosyal bir güç haline gelmişti (Köylü, 2016, s.302).

Bu dönem kırsal kesimdeki zeki ancak fakir öğrencileri eğiterek, üniversite eğitimi alarak, özellikle devletin hâkim gücü olan “*mülkiye, adliye ve askeriyeye*”ye yönelik çalışmalar sürdürülürken, 70`li yıllarda yaşanan terör olayları, çocuklarını teröre karışmadan iyi bir eğitim alarak devlet güvencesinde iş bulma umudu içinde olan aileler için “*Işık Evleri*” ve sonradan açılan “*Yurtları*” güvenli bir liman gibi gözüktüyordu.

Üniversiteye girmek için sadece zeki olmak yetmiyordu, aynı zamanda ÖSYM`nin sınav sistemini, soru tekniğini hatta sınavda kullanılacak zamanı da çok iyi bilmek gerekiyordu. Nispeten varlıklı aileler çocuklarına bu eğitimi alabilecek dershaneler veya özel öğretmenler vasıtasıyla aşabiliyorlardı. Ancak 70`li yılların ikinci yarısı Türkiye ekonomisinin çöktüğü, grevlerin, eylemlerin en üst noktada olduğu,

yoksul halkın geçim sıkıntısını damarlarına kadar hissettiği yıllardır. Çocuklarını dershaneye gönderme veya özel ders aldırma şöyle dursun, devlet okuluna bile zorlukla gönderebiliyorlardı.

Gülen için yaşanan bu ortam, amaçlarına kendisine istemediği kadar fırsat sunuyordu sanki. Görünürde *din ve ahlak* temelli eğitim veren oldukça mütebedeyin, rejimle barışık bir çizgi gösterirken, beynin arkasındaki *devleti ele geçirerek kendi imparatorluğunu kurma* amacını ustaca gizlemeye çalışıyordu. Gelen bağışlar ve toplanan himmetlerle her geçen gün *dershane* adı altında eğitim kurumları ve öğrenci yurtlarını çoğaltıyordu. Nurettin Veren'e göre bir takiye ustasıydı (Veren, 2007, s.8).

Teşkilatlanma, sızma sadece dönemin polis kolejinde yaşanmıyordu. Askeri liselere, sivil liselerin yatılı bölümleri kısaca gelecekte kendilerine *hizmet edebilecek* kadroların oluşmasını sağlayacak her eğitim kurumu hedef haline gelmişti. Özellikle yurtlarda kalan, kolej ve askeri lise gibi yatılı okuyan öğrenciler, cemaatin işini oldukça kolaylaştırıyor, beyinlerini yıkama, onların deyimiyle *şarj etme* çok daha kolay oluyordu.

12 Eylül Darbesi, koza döngüsünü tamamlamaya çalışan, polis kolejlerine, askeri okullara ve devlet kadrolarına kendi ekibini yerleştirmeye başlayan cemaat için çöle yağmur yağması niteliğindedir. En çok korktukları kesim olan TSK'nın şemsiyesi ve koruyuculuğu altında yeşerebilecek, çoğalabilecekleri elverişli ortama kavuşmuşlardı.

Fethullah Gülen'in Siyasi Darbe Teşebüsleri

FETÖ, siyasi olarak devlet kadrolarına sızma ve emniyet, ordu ve yargıda ki kritik noktaları ele geçirme sürecini tamlamasının ardından, artık devlet yönetimini (yasama ve yürütme) de ele geçirerek sessiz sedasız bir darbe yapmanın hesaplarını yapmaya başlamıştır. En önemli engel Başbakan Recep Tayyip Erdoğan olarak görülüyordu. Ancak TBMM'de siyasi çoğunluk elde edildiği takdirde, bu engel kolaylıkla aşılabilirdi.

FETÖ, TSK'daki imamlarını kullanarak 15 Temmuz Silahlı Darbe Girişimi'ne gerek olmadan devleti tüm sistemleriyle ele geçirmenin yolu, parlamentoyu da ele geçirmek olacaktı. Parlametionun kanun yapma gücü ve o kanunları uygulayacak hâkim, savcı ve emniyet kuvvetleri ile çember kapatıyordu. Sonuç olarak yönetim, 2011 seçimleri, cemaate devir-teslim olacak en kestirme yol ve yöntemdi. Hanifi Avcı, Cemaat tarafından AK Parti'den 80 milletvekili istendiği söylüyordu.

Cemaat'ın hesapları ilk kez şaşmış ve isteği kabul edilmemiştir. Beklentileri 2011 seçimlerinde AK Parti'nin ve dolayısıyla Recep Tayyip Erdoğan'ın oy ve prestiji kaybetmesi olmuştur.

Yine hesaplar tutmamış. AK Parti 5 yıl önceki Milletvekili Genel Seçimlerindeki oyunu 3 puan daha yükselterek % 49,83 çıkarmıştır. Neredeyse ülkede yaşayan her iki kişiden biri AK Parti'ye oy vermiş, politikalarını desteklemiştir. Tarihte bu kadar yüksek oy oranı 1954 genel Seçimlerinde Demokrat Parti (DP), % 58,4 oranıyla ulaşmıştır.

2011 seçimlerinde ki Başbakan Erdoğan'ın tutumu ve sonrasında çok yüksek bir oyla tekrar güç kazanması cemaati çok kızdırmıştır. TSK içindeki imamlarını harekete geçirmesine henüz gerek yoktur, önce emniyetteki imamlarıyla hükümetin *kılcal damarlarına* kadar girilip, daha sonra şantaj malzemesi olarak kullanılmak için *şah damarından*[†] daha yakın olarak, dinlenerek kayıt edilmeye başlanmıştır.

MİT Müsteşarı Soruşturması

MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve Oslo görüşmelerinde aktif rol oynamış iki üst düzey yetkilinin özel yetkili savcı tarafından *şüpheli* sıfatıyla ifadeye çağrılması ise Başbakan'a açıkça bir meydan okuma olarak algılanmıştır. Fidan'ın koruma altına alınması ve MİT yasasında değişiklik yapılmasıyla

[†] Önder Aytaç isimli cemaat üyesi bir akademisyenin attığı twitte;”hocaefendi neden Türkiye'ye gelmiyor diye soruyorlar, hocaefendi bize şah damarımızdan daha yakındır. O yaptıklarımızı görür, duyar ve bilir”. Kur'an'ı Kerim'de “Allah” tarafından insanlara söylenen cümleyi bir insana atfetmek İslam'da “küfür” niteliğinde algılandığından büyük tepki çekmişti. Erişim: 31.01.2018. <http://www.iha.com.tr/haber-cumhurbaskani-erdogandan-sert-tepki-be-dangalak-578054/>

kriz atlatılmıştır. Korkulu geçen bu süreci Recep Tayyip Erdoğan kazanmıştır.

Gezi Olayları

Önceki hükümeti kendi çizgisinde tutma ve sonrasında devirme girişimlerinden sonuç alamayan FETÖ, başlangıçta masum bir çevreci olay gibi başlayan Gezi Parkı olaylarını kendi siyasi darbesinde kullanmak için harekete geçirmiştir. Emniyet içindeki Cemaat mensubu polislerin göstericilere karşı acımasızca ve öldürmek kastıyla hareket etmesi, toplumdaki infiali artırma gayreti içinde olduklarının bir göstergesidir. Diğer taraftan yalan haberlerle (ayakkabılarla girdikleri camide bira içtiler, Kabataş Saldırısı) *dini duyguları zedeleyen*, Başbakanı yanlış yönlendirip, söylemlerin sertleşmesine ve eylemcilerle Başbakan arasında söz düellosunun geriliminin yükselmesini sağlamışlardır. Ortak aklın kullanılmadığı ve sürekli tırmandırılan bir provokasyon tekniği ile yönetim yıpratılmaya, halk gözünde değersizleştirilmeye, muhtemel bir iç savaş ve sonrasında TSK içinde bulunan imamlarıyla ülke yönetimine el koymaya kadar uzanan bir senaryo olup olmadığı halen tartışılmaktadır.

Dershanelerin Kapatılması

FETÖ'nün 1980'li yıllardan beri devlet kadrolarına militan öğrenci yetiştirdiği, sınav komisyonlarına sızdırılan örgüt elemanları vasıtasıyla çaldırttığı soruları kendi taraftar öğrencilerine dağıttığı dersaneler bir nevi örgütün yaşam alanları haline gelmiştir. Hükümet, FETÖ'nün kendisine karşı başlattığı operasyonların önünü kesmek için ilk hamle olarak, dersaneleri kapatma kararı ile gücünü örgüt üzerinde hissettirmek istemiştir. .

Hükümetinin dershanelerle ilgili yeni bir kanun tasarısı hazırladığı haberleri üzerine (Haberler.com, 2014), Gülen cemaatinin çizgisindeki *Zaman* gazetesinde AK Parti hükümetinin girişimine karşı sert bir kampanya başlatılmıştır (Dumanlı, 2014). Gazete 14 Kasım'da *Eğitime büyük darbe*, 15 Kasım'da *Böyle bir yasa darbe döneminde bile uygulanmadı*, 16 Kasım'da *Önce dershaneleri*

doğuran sebepler kaldırılmalı, 17 Kasım'da Kanun zoruyla derslane kapatmaya iş dünyası da hayır diyor, 18 Kasım'da Türkiye Tek Ses, Eğitimin ve insan yetiştiren kurumların önü kesilmesin (Köylü, 2016, s.306-315) manşetleriyle çıkmıştır.

Ateşe atılan patlayıcı gibi, derslane tartışması medya üzerinden tırmanırken, Cemaat'e yakın ve onun tetikçiliğini yapan bir diğer gazete *Taraf* gazetesidir. 28 Kasım 2013'de *Taraf* gazetesinde Mehmet Baransu imzalı *Gülen'i bitirme kararı 2004'te MGK'da alındı* haberi (Baransu, 2013) gündeme düşmüştür.. Bu yayında 2004 Ağustos ayında MGK toplantısında Gülen Cemaati'ne karşı alınan kararların altında Başbakan Erdoğan ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün de imzaları bulunmaktadır. Erdoğan'ın başkanışmanı Yalçın Akdoğan *2004 MGK kararı yok hükmündedir* dese de (Sabah Gazetesi, 2013) bu ifadeler Gülen Cemaati çizgisindeki medya organlarını ikna etmeye yetmemiştir (Samanyolu Haber, 2013). Diğer taraftan Erdoğan, yeni açıklamalarla bir taraftan dersanelerle ilgili kararlılıklarının sürdüğünü belirtirken, diğer taraftan da 2004 MGK belgesini açıklamanın *vatan hainliği* olduğunu ileri sürmüştür (Hürriyet Gazetesi, 2013). Hükümeti de oldukça rahatsız eden bu haber, Cemaat imamlarının devletin en gizli belgelerine bile rahatlıkla ulaşması, herkesi rahatsız etmiştir.

AK Parti içindeki Cemaat kökenli milletvekilleri de Recep Tayyip Erdoğan'a karşı bayrak açmıştır. Disiplin kuruluna sevk edilen ve 30 Kasım'da partisinden istifa eden İdris Bal ardından, benzer gerekçelerle Sakarya Milletvekili Hakan Şükür'de istifa ederek, Fethullah Gülen'e bağlılığını ilan etmiştir.

17/25 Aralık Operasyonu (Hükümet Darbesi)

Kasım 2013'de yaşanan ve devam eden *Derslane* gerilimi 17 Aralık sabahı İstanbul Cumhuriyet Savcılarında Celal Kara'nın gözaltı talimatları ve ilgili mahkemelerin arama kararlarının yerine getirilmesi ile kamuoyuna duyurulmuştur. O sabah, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlarla Mücadele ve Mali Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından gerçekleştirilen, aralarında iş adamları, bürokratlar, banka müdürü, çeşitli

düzeyde kamu görevlileri ve 61. Türkiye Hükümeti kabine üyesi dört bakan ile üç bakan çocuğunun olduğu kişiler hakkında *rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırma ve kaçakçılık* suçlarını işledikleri iddiasıyla operasyon başlatılmıştır.

Cemaat Basını manşetten “*Türkiye’yi Sarsan Rüşvet ve Yolsuzluk Operasyonu*” olarak kamuoyuna duyurduğunda alt başlıklarda, başlatılan bu operasyonun devamında (Köylü, 2017, s.318) Hükümet’in başına kadar uzanacak bir soruşturmanın sinyallerini vermiştir.iyordu.

17 Aralık 2013 tarihinde şüphelilerin ev ve işyerlerinde arama yapılarak ele geçirilen çeşitli eşya ve paralara el konuldu. Dönemin İçişleri Bakanı Muammer Güler’in oğlu Barış Güler, dönemin Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan’ın oğlu Kaan Çağlayan, dönemin Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar’ın oğlu Oğuz Bayraktar, işadamı Ali Ağaoğlu, Halkbank genel müdürü Süleyman Aslan ve Rıza Sarraf gözaltına alındı (Habertürk, 2013).

İlerleyen günlerde soruşturma dosyasıyla ilgili bir takım bilgiler medyaya sızmıştı. Buna göre işadamı Rıza Sarraf’ın soruşturmanın kilit ismi olduğu, bürokraside dört bakan ile geliştirdiği ilişkiler ve rüşvet çarkı sayesinde kara para aklama, altın kaçakçılığı gibi birtakım suçlar işlediği öne sürüldü. Ayrıca soruşturmada üç bakan çocuğu hakkındaki suçlamaların, "rüşvet almaya ve vermeye aracılık etmek" olduğu iddia edildi (El-Cezire, 2013).

Cemaat 17 Aralık’ta özellikle AK Parti muhaliflerinden aldığı destekle iyice cesaretlenmiş ve ikinci darbeyi hazırlanmıştı. Hükümet darbeden toparlanmaya çalışırken, cemaat büyük kozunu oynayacaktı.

25 Aralık’ta bu kez başka bir operasyon başladı.

Savcı Muammer Akkaş yürüttüğü hazırlık soruşturmasında doksan altı şahsa yöneltilen iddialar arasında “suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve yönetmek, ihaleye fesat karıştırmak ve rüşvet” bulunuyordu. Savcı Muammer Akkaş, birçok iş dünyasının tanınmış simalarının da bulunduğu kırk bir kişilik gözaltı listesi hazırlanarak mahkemeden malvarlığına el koyma kararı çıkartıldı. Muammer Akkaş, dönemin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın oğlu Bilal

Erdoğan'ın şüpheli sıfatıyla ifadeye çağırarak maksadıyla hazırlık soruşturması başlatılmıştı. Ancak İstanbul Emniyet'i, Savcı'nın bu talimatlarını yerine getirmede. Ancak, Savcı Aktaş'ın bu oyunu çabuk fark edilmesi sonucu, görev yeri HSYK tarafından değiştirildiğinden, Bilal Erdoğan ifadesini 5 Şubat'ta, soruşturmaya Akkaş'ın yerine atanan yeni savcılara verdi (Köylü, 2017, s.320-321).

Hükümet kendisine yönelik yapılan bu operasyondan sonra çok çabuk toparlandı. Cemaat savcı imamları vasıtasıyla mevcut hukuk kurallarını kendi istedikleri gibi uygularken, Hükümet'te idari mekanizmaları çalıştırarak, soruşturmayı başlatan, yürüten Emniyet Görevlileri, savcı ve hâkimler hakkında idari tasarrufunu devreye soktu.

350 polisin yeri değiştirildi. 8 Ocak'ta bir Emniyet Genel Müdür Yardımcısı ile 15 ilin Emniyet müdürleri görevden alındı. 24 ile de yeni Emniyet müdürü atandı. 22 Ocak'ta Ankara Emniyet Müdürlüğü'nde 470 amir, müdür yardımcısı ve memurun görev yeri değiştirildi. Bu tarihten sonra da görev değişiklikleri devam etti (Köylü, 2017, s.321).

Süreç Hükümet'in lehine tıkr tıkr işlemiş, Hükümet'e karşı darbe önlenmiş, darbeyi düzenleyenler haklarında soruşturmalar başlatılmıştı. Ayrıca geçmişe yönelik de barışı sağlama adına Balyoz ve Ergenekon mağdurlarına Anayasa Mahkemesince yargı yolu açılarak Cemaat İmamı hâkimlerin verdiği kararlar yeniden incelenmeye başlanmıştı.

MİT Tırları (19 Ocak 2014)

Bu süreçte Hükümet, başta yargı ve emniyet olmak üzere tespit edebildiği kadar Cemaat ile bağlantılı kişi, kurum ve medya kuruluşları ile şirketlerin üzerine tüm devlet imkânlarıyla gidiyor, devletin içindeki uzantıları temizlenmeye, mali kaynakları kesilmeye ve medyasını susturmaya çalışıyordu. Artık Cemaat'in ismi FETÖ (Fethullah Terör Örgütü, PDY (Paralel Devlet Yapılanması) olmuştu. Bu dönemde tek bir yerin Hükümet'in operasyon alanı dışında tutulması dikkati çekmişti, Türk Silahlı Kuvvetleri. Ancak 19 Ocak 2014 günü Adana'da yaşanan ve kamuoyuna "MİT Tırları" olarak yansıyan olay, Cemaat'in sadece adliye

ve emniyet ayağında teşkilatlanmadığını, aynı zamanda jandarmada dolayısıyla TSK içinde de örgütlendiğinin çok açık bir ifadesiydi.

MİT tarafından Suriye`de Rejim Güçleri ve IŞİD`e karşı mücadele eden muhaliflere (Hükümet`in açıklaması Bayırbucak Türkmenlerine) gönderildiği iddia edilen silah ve mühimmat, FETÖ`nün Adana`da bulunan savcı ve jandarma teşkilatında bulunan imamlarıyla deşifre edilmesinin (resimlerinin çekilerek uluslararası basına sızdırılması) arkasında, Erdoğan`ı Uluslararası Ceza Mahkemesi`nde yargılatma teşebbüsü olarak algılanmıştı. Bunun nedeni; IŞİD Avrupa`ya yönelik eylemlerini artırmış yüzlerce masum insan, IŞİD militanları saldırılarında öldürülmüştü. Avrupa Kamuoyu IŞİD`e karşı nefret ve korku söylemleriyle büyük bir tepki göstermektedir. Dolayısıyla IŞİD`e yönelik her türlü askeri yardım, “suç ortaklığı” anlamına gelecek, Başbakan Erdoğan, Saddam, Kaddafi v.s gibi terörist bir lider olarak Dünya kamuoyuna lanse edilecekti.

Oysa Suriye`de yaşanan iç savaşta muhalifler safında oldukça fazla grup vardı. Bu gruplar IŞİD`le ve Suriye Rejim güçleri ile mücadele ediyordu. Onlardan biride Hatay`ın Yayladağ İlçesi`ne sınır komşusu Türkmen Dağı Bölgesinde yerleşik bulunan Bayırbucak Türkmenleriydi. Türkmen soydaşlarımızın, sadece Rejim Güçlerine karşı değil aynı zamanda PKK`nın Suriye yapılanmaları PYD, YPG gibi örgütler ile IŞİD`de karşıda yaşam mücadelesi vermekteydiler ve hala veriyorlar. Onların buldukları bölgede yaşamlarını devam etmesi bakımından Türkiye`nin ulusal güvenliği açısından hayati bir önemi vardır.

Skandalın basına yansısıyla birlikte Hükümet`in Suriye`ye insani yardım taşınmaktadır açıklaması yapılmıştı. Ancak FETÖ imamları olayın basına “IŞİD`de Silah Yardımı” şeklinde yansımaları için plan hazırlanmıştı. Gizlice ele geçirdikleri TIR`lardaki silah resimlerini Cumhuriyet Gazetesi Ankara Bölge Müdürü Erdem Gül`e servis ettiler. Kendi medyası yerine, Hükümet-Cemaat savaşında taraf olduğu ve haberin özellikle “Erdoğan Muhalifi Sol kesimden” destek alabilmek için Cumhuriyet Gazetesi seçilmişti. Gazetenin Genel Yayın

Yönetmeni koltuğunda Can Dündar oturuyordu (Köylü, 2017, s.322).

15 Temmuz Darbe Girişimi

15 Temmuz Darbe Girişimine kadar olan süreçte, arka planında Cemaat'ın tüm devlet kurumlarında teşkilatlanmasını sürdürürken, bir taraftan asıl vurucu unsur, *altın nesil* dediği TSK 'daki komuta kademesini bir darbeye hazırlıyordu.

Fethullah Gülen Cemaati, Türk Silahlı Kuvvetleri'ne ilk olarak insan kaynaklarını, yani öğrencileri ordu içerisine sokarak müdahalede bulunmuştu. Ankara Cumhuriyet Savcılığı ve Ankara Emniyet Müdürlüğü halen askeri okullara giriş sınavı sorularının incelenmesi amacıyla bir soruşturma yürütülmüş, bu soruşturmadaki bulguların *çoğu kişinin hayaline bile gelmeyecek rakamları ortaya çıkardığını*, askeri okul sınavlarına giren öğrencilerin yaklaşık %75–80'inin soruların tamamını veya tamamına yakınına doğru bildiğini" gösterdiği ortaya çıkmıştı. Eski Hava Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Savcısı Zeki Üçok, askeri okullara her yıl değişmekle beraber 5000–5200 öğrenci alındığını ve kendisinin hesaplamasına göre son 10 yılda Fethullah Gülen Cemaati'ne mensup 45,000 öğrenci Türk Silahlı Kuvvetleri'ne girmiş olma ihtimaline dikkat çekiyordu.

Fethullah Gülen Cemaati'nin Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yaptığı bir diğer önemli müdahale ise öğrencilerle yoluyla ordunun içine girildikten sonra cemaate mensup olmayan kişilerin birçok farklı yol ile ordudan tasfiye edilmesi yoluyla cemaat mensuplarının ordudaki oranını artırmıştır. 2007'den 2013'e kadar uzanan süreçte Ergenekon, Balyoz, İstanbul ve İzmir Askeri Casusluk ve Poyrazköy gibi birçok dava ile yüzlerce kurmay subay, sanık veya mahkûm durumuna düştüğü için terfilerin kararlaştırıldığı YAŞ toplantılarında değerlendirme dışı kalmıştı, *Ergenekon ve diğer askeri davalar, sivil siyaset üzerindeki askeri vesayetin kaldırılması için değil, örgütün TSK üzerinde egemen olması için gerçekleştirilmiştir. Ahmet Zeki Üçok (Yılmaz, 2016).*

Gülen Hareketi'nin Tuğgeneral rütbesinde görülen yoğun örgütlülüğü, hareketin TSK'ya 1980 itibariyle yüksek oranda sızmaya başladığının da ipuçlarını veriyordu. Ahmet Zeki Üçok, Hürriyet Gazetesi'nden Ahmet Hakan'a verdiği röportajda, sınav sorularının çalınması girişimlerinin ilk olarak 1986 yılında dönemin Kuleli Askeri Lisesi komutanı Yaşar Büyükanıt tarafından fark edildiğini belirtiyor. *Yaşar Büyükanıt, 1986 yılında Kuleli Askeri Lisesi Komutanı iken askeri lise sınavlarında yaklaşık 250 öğrenci, Türkçe sorularını tam yapmıştı. Yapılan inceleme sonucu soruların Cemaat tarafından çalındığı ve bu öğrencilere verildiği tespit ediliyor. Bu öğrencilerin 50-60 kadarı okuldan atılıyor. Geri kalanını 'kazanınız' falan diye atmıyorlar* (Üçok, 2016).” Üçok'un açıklamaları, 1986 yılında çalınan sorularla liselere girenlerin 1994 yılında Harp Okulu'nu tamamlayarak 1994 devresi olarak teğmen rütbesiyle göreve başladığını gösteriyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tutuklu yaveri Albay Ali Yazıcı'nın 1994 devresinden olduğu bilin (Üçok, 2016). 1994 Harp Okulu Devresi sonraları Gülen'in yıllar önce sözünü ettiği *altın nesil* olarak isimlendirilecektir.

15 Temmuz saat 15 gibi Kara Havacılık Komutanlığı'nda görevli bir Binbaşı Yenimahalle'de bulunan MİT Merkezi'ne giderek *kendisini komutanlıkça izinden çağrıldığını, akşam bir harekât olacağını ve kendisine verilen görevin MİT Müsteşarını MİT'in Merkez Binasından alıp Akıncı Üssüne götürmek olduğunu* (NTV, 2016) ihbar etmiştir.

Bilgiyi alan MİT, Genelkurmay Başkanlığı'na bir yetkilisini göndererek durumu Genelkurmay Başkanı'na iletmiştir. Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar, Kara Kuvvetleri Komutanı (KKK) Salih Zeki Çolak'ı arayarak, durumu incelemesi için Kara Havacılık Okulu'na gitmesini emretmiştir. KKK Salih Zeki Çolak, yanında Kurmay Başkanıyla birlikte rutin bir denetleme bahanesiyle Güvercinlik'te konuşlu bulunan TSK'nın Kara Pilot yetiştiren ve eğitimini yapan Kara Havacılık Komutanlığına giderek herhangi bir hareketlenme olup olmadığını gözlemlemeye çalışmıştır.

Saat 16.00 gibi durumdan haberdar olan MİT Müsteşarı Hakan Fidan, Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ı ziyaret ederek olayın ciddiyetini görmüş ve 17.00 sularında da karargâhtan ayrılmıştır.

Kara Kuvvetleri Komutanı Çolak ve Kurmay Başkanı'da yaklaşık bir saat sonra Genelkurmay Karargâhına gelerek, herhangi bir hareketlenme olmadığı konusunda Komutana bilgi arz etmişlerdir. Ancak Komutan, yine de tedbir olması için Genelkurmay Başkanlığı Personel Plan Yönetim Daire Başkanı Tuğgeneral Mehmet Partigöç'e tüm ana-ast birliklere gönderilmek üzere, *Genelkurmay Karargâhının bilgisi olmadan hiçbir hava, deniz aracının hareketlenmemesi* konusunda bir mesaj (teleks) yazılmasını emretmiştir.

Darbe harekât emrinin saat 21.00'de verildiği anlaşılmaktadır. O saatten sonra bazı askeri birliklerin yol ve köprülere çıkmasıyla başlayan hareketlilik, Ankara üzerinde savaş uçakları alışılagelmişin dışında alçak uçuş yapmaları ile halkta başlayan endişe Başbakan Binali Yıldırım'ın saat 23.03'de *askerin içerisinde bir grubun kalkışması sözü konusu olduğunu belirterek, bu girişime izin verilmeyecektir. Bunu yapanlar en ağır bedeli ödeyeceklerdir* (Anadolu Ajansı, 2016) açıklamasıyla, *darbe teşebbüsü* olduğu ortaya çıkmıştır.

Darbenin kırılma noktası; sosyal medyada hızla yayılan *Cumhurbaşkanı Erdoğan Almanya'dan sığınma istedi* palavrasına karşılık, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Facetime aracılığı ile CNN Türk'te Hande Fırat'ta bağlanarak, *bu girişimin FETÖ'cü bir darbe girişimi olduğu ve demokrasiye sahip çıkmak için bütün vatandaşları sokağa, meydanlara çıkararak bu alçakça girişime karşı direnmeye çağırmasıdır*. Erdoğan; *Milli iradeye yönelik bu ayaklanma hareketine karşı tabii ki hukuk, yasalarımız, anayasamız neyi gerektiriyorsa bunun bir defa cevabını bu yapı ister Silahlı Kuvvetler içinde olsun, bir grup azınlık da olsa ister başka kurumlarımızın içerisinde olsun, gereken cevabı alacaklardır* (Anadolu Ajansı, 2016) demiştir.

Darbeyi planlayan FETÖ/PDY örgütünün öngöremediği halkın büyük tepkisi, silahlı darbecilerin (ki darbe girişimini bir eğitim gibi gören ast

rütbedeki askerlerin çoğunluğunu oluşturduğu) direnci kırılmaya başlamıştır. Kendisine *Yurtta Sulh Konseyi* adını veren Darbeci Kadro, geleneklere uyararak TRT'yi işgal etmiş, önceki darbelerde olduğu gibi bildiri okutmuştur.

Yirmi iki saat süren bu girişimdeki kahramanlar, Özel Kuvvetler Komutanlığı'nı ele geçirilmesini önlemek için emir veren Tümgeneral Zekai Aksakallı ve onun olayı erkenden fark ederek koruma Astsubayı Kıdemli Şehit Başçavuş Ömer Halisdemir'e Tuğgeneral Semih Terzi'yi, ölümü pahasına, öldürmesi için verdiği emri tereddütsüz yerine getiren Ömer Başçavuş başta olmak üzere, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çağrısı üzerine eline bayrağını alarak tankların ve darbecilerin karşısına çıkan halk ve darbeciler tarafından katledilen 241 şehit ve askeri birliklerde darbeci subay ve generallerin vermiş olduğu emirleri *yasal olmaması* nedeniyle hayatları pahasına büyük fedakârlık gösteren başta Kurmay Şehit Albay Sait Ertürk olmak üzere TSK'nin onurlu şerefli personelidir.

Değerlendirme ve Sonuç

Devlet, yapısal olarak siyaset kurumunu halkın iradesiyle yapılandığı hukukun üstünlüğü ve yasaların egemenliği altında yönetilen bir yapıdır. Devleti ele geçirmenin en kolay yolu toplumların iradesini ele geçirmek ve bu iradeyi kendi çıkar ve menfaatleri doğrultusunda kullanmaktır.

Din, ilahi emirlerle toplumsal hayatı düzenleyen, bozulan sistem ve düzenlere yol gösteren en önemli kurumlardan biridir. Özellikle İslam, tebliğ edildiği dönemde yaşanan sapkınlıklara karşı Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından tebliğ edilen en son ilahi emirler ve kutsal tebliğler olması bakımından saflığını ve doğruluğunu günümüze kadar sürdürmüş bir dindir.

Ancak Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) vefatından sonra başlayan devlete hâkim olma siyaseti, İslam dininde farklı fikir ve uygulama alanları, dolayısıyla mezhepler ve cemaatler oluşmasına, sonrasında da bu oluşumların birbirleriyle mücadelesine sahne olmuştur. Artık din, siyasetin bir parçası haline gelmiştir.

Dinin siyasetin bir parçası haline gelmesinden sonra devlet yönetimini ele geçirmek dini cemaatlerin iktidarın gücüne sahip olma yarışı tarihsel süreçte tüm dinler içinde bir mücadele şeklinde devam etmiş ve etmektedir.

Bu cemaatlerden biri olan Fethullah Gülen tarafından kurulan cemaat, toplumdaki temiz dini inancı kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak devlet yönetimin ele geçirme girişimi, tarihimizin son döneminde yaşanan dinin siyasi amaçlar için kullanılmasına en açık örneklerden biridir.

Bir cemaat yapılanmasından azılı ve kanlı bir terör örgütüne dönüşme süreci incelendiğinde, temelinde eğitim ve ekonomi olduğu görülmektedir.

Eğitim ile birlikte devlet kadrolarına sızmayı başarmış, özellikle cemaat üyelerini zengin iş adamlarını seçerek onları örgüte *himmət* adı altında maddi kaynak oluşturulmasıyla zenginleşmiştir.

Yurt dışında açtığı okullarla dünya kamuoyunda kendine destek bulan örgüt, amacının görünürde masum, İslam Ahlakı ve Terbiyesi içinde nesiller yetiştirmek gibi gözükse de kendine mutlak itaatle bağlı militanları ve imamlarıyla başta Türkiye olmak üzere özellikle Asya, Afrika ve Balkanlar'da yönetimleri ele geçirmeye çalışmıştır.

Din, siyaset ve devlet üçleminde yönetimleri komplolarla ele geçiremeyen FETÖ, ülkenin siyasi gücünü askeri güçle alt etmek için darbe teşebbüslerinde bulunmaktan ve amacına ulaşmak için halkı katletmekten de çekinmemiştir.

Sonuç olarak, kendini Kutsal Dinimiz İslam'ın bir parçası olmaktan çok *yeni bir din* ortaya koyacak kadar ileri gidebilen örgüt elebaşı, dinin kötü amaçlar ve hatalı siyasette kullanılmasının en güzel örneği ve gelecek nesillere de büyük bir ders olmuştur.

Cumhuriyetimizin kurucu Mustafa Kemal Atatürk bu konuda şöyle demektedir,

İntisap etmekle bahtiyar olduğumuz İslam dinini, asırlardan beri alışılmış olduğu üzere bir siyaset vasıtası mevkiinden kurtarmak ve yükseltmek elzem olduğu hakikatini müşahede ediyoruz. Mukaddes ve lahuti olan inançlarımızı ve vicdanlarımızı çapraşık ve değişken olan ve her türlü menfaat ve ihtirasların tecellisine sahne olan siyasetten ve siyasetle ilgili bütün hususlardan bir an evvel ve kesin olarak kurtarmak, milletin, dünya ve ahiret saadetinin emrettiği bir zarurettir (Yahya, 2006, s.43).

KAYNAKÇA:

- AKBULUT, Ahmet (2017). *Sahabe Dönemi İktidar Mücadelesi Alevi Sünni Ayrışmasının Arka Planı*. İstanbul: Otto Yayınları.
- Anadolu Ajans. *Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi*. Ankara: Anadolu Ajans Yayınları, 2016.
- Atacan, Fulya. *Sosyal Değişme ve Tarikat, Cerrahiler*. İstanbul: Hil Yayınları, 2008.
- Baransu, Mehmet, “Gülen’i bitirme kararı 2004’te MGK’da alındı”, erişim: 13.02.2018, <http://www.sozcu.com.tr/2013/gundem/guleni-bitirme-karari-2004-mgkda-alindi-414756/>.
- Bozan, İrfan. “Hanifi Avcı Mülakatı Cemaat ’in operasyon gücü sürüyor”, erişim: 31.1.2018), <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/cemaatin-operasyon-gucu-suruyor>.
- Bozkuş, Metin. “İslâm Mezhepleri Tarihi Açısından Dini Düşüncenin Geçirdiği Evreler”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6, sy. 1, (Ocak 2002): 195-208.
- Çelik, Celalettin. “Türkiye’de Dini Gruplar Sosyolojisi”, *Kayseri, Erciyes Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 7 sy. (Ocak 2011): 5-29

- Dumanlı, Ekrem. “Başbakan’a Açık Mektup Tarihe Kısa Bir Not Düşmek İçin”, erişim: 13.02.2018, <http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/ekrem-dumanlidan-basbakana-acik-mektup-haberi-83183>.
- Dumanlı, Ekrem. “Dershaneler kapanır ama kapatılamaz!”, erişim:13.2.2018 <http://www.duzceyerelhaber.com/her-taraf-haberleri/22070-Ekrem-Dumanli-Dershaneler-kapanir-ama-kapatilamaz#.WoNICeGWTIU>.
- El-Cezire. “Kronoloji, Yolsuzluk ve rüşvet operasyonu”, erişim: 13.02.2018, <http://www.aljazeera.com.tr/kronoloji/kronoloji-yolsuzluk-ve-rusvet-operasyonu>.
- Evkuran, Mehmet. *Sünni Paradigmayı Anlamak*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Evkuran, Mehmet. *15 Temmuz Üzerine Düşünceler*. Ankara: Eski Yeni Yayınları, 2017.
- Eyüboğlu, İ. Zeki. *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınları, 1995.
- Gönüllü, Müzeyyen. “Grup ve Grup Yapısı”. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2, sy.1 (Ocak 2001): 189-203.
- Haberler.com. “Dershanelerin dönüşümü 2014-2015 döneminde geçerli olacak”, erişim: 13.02.2018, <https://www.haberler.com/dershanelerin-ozel-okula-donusumu-2014-2015-4935152-haberi/>.
- Habertürk. “İşte gözüne alınan isimler!”, erişim: 13.02.2018, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/904362-iste-gozaltina-alinan-isimler>.
- Hürriyet Gazetesi, 22 Kasım 2015 tarihli baskısı.

Hürriyet Gazetesi. “Başbakan Erdoğan; "Vatana ihanettir!" dedi”, erişim:13.02.2018 <http://www.hurriyet.com.tr/basbakan-erdogandan-aciklama-bunun-adi-vatana-ihanettir-25300802>.

İbrahim Toruk ve Emre Osman Olkun. “Ekonomi-Politik Bağlamda Yaşanan AK Parti Cemaat Olaylarının Türk Basınına Yansımaları. Yeni Şafak, Star, Zaman, Bugün ve Milliyet Gazeteleri Örneği”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi (2014): 377-400*

İHA. “Cumhurbaşkanı Erdoğan`dan sert tepki, “Be dangalak...””, erişim: 31.01.2018, <http://www.ih.com.tr/haber-cumhurbaskani-erdogandan-sert-tepki-be-dangalak-578054/>.

Kapani, Münci. *Politika Bilimine Giriş*. İstanbul: Bilgi Yayınları, 1996.

Komisyon. *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, İstanbul: Çağ Yayınları, 1986.

Koyuncu, Mevlüt. *Emeviler Döneminde Saray Hayatı*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1997.

Kirman, M. Ali. *Yeni Dini Hareketler Sosyolojisi*. Ankara: Birleşik Yayınları, 2010.

Köylü, Murat. *27 Mayıs`tan 15 Temmuz`a Darbelerin Siyasi Tarihi*. Ankara: Kripto Yayınları, 2016.

NTV. “15 Temmuz günü saat 15.00`te bir Binbaşı, MİT`e ihbar etti”, erişim:13.02.2018, <https://www.ntv.com.tr/turkiye/15-temmuz-gunu-saat-15-00te-bir-binbasi-mite-ihbar-etti,2HC3Y3MFZkqWyY9xFoRDcA>.

ODATV. “Celal Kara ve Zekeriya Öz şimdi nerede?”, erişim: 01.02.2018, <http://odatv.com/simdi-neredeler-1502161200.html>.

- Özdağ, Ümit. *21. Yüzyılda Prens Siyaset ve Devlet Yönetimi*. Ankara: Kripto Yayınları, 2016.
- Sabah Gazetesi. “2004 MGK kararı yok hükmündedir”, erişim: 13.02.2018, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2013/11/30/2004-mgk-karari-yok-hukmundedir>.
- Samanyolu Haber. “Başbakan Erdoğan MGK belgelerinin doğruluğunu kabul etti”, erişim: 13.02.2018, <http://archive.li/Vohr7>.
- Timeturk. Erişim: 01.02.2018, <http://www.timeturk.com/akkas-in-nerede-oldugu-bilinmiyor/haber-59807>.
- Tatar, Hüsnüye. *Nuh'un Gemisindekiler Şehirleşme ve Dini Cemaatleşme*. İstanbul: Turan Yayınları, 1999.
- Uzun, Sabri. *İN*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları, 2015.
- Üçok, A. Zeki. “Ordu’da Cemaat Yapılanması”, erişim: 13.02.2018, <https://140journos.com/ahmet-zeki-ucok-verilerini-gorsellestirmek-orduda-cemaat-yapilanmasi-63dee26fd9aa>.
- Veren, Nurettin. *Kuşatma*. İstanbul: Siyah Beyaz Yayınları, 2007.
- Watt, W. Montgomery. *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*. Trc.E.R. Fıglalı. Ankara: Şa-to Yayınları, 1981.
- Yahya, Harun. *Atatürk Ansiklopedisi* (1. Cilt). İstanbul: Araştırma Yayınları 2006.
- Yılmaz, Didem. Aslan. “CNN Türk. Türkiye’nin Gündemi Programı”, erişim: 25.07.2016, www.cnnturk.com.tr.